

НАЦІОНАЛЬНИЙ КООРДИНАЦІЙНИЙ ЦЕНТР ЄВРОПЕЙСЬКОЇ РАМКИ КВАЛІФІКАЦІЙ ДЛЯ НАВЧАННЯ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ: ЗАКОРДОННИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

Тетяна Семигіна

ORCID ID: 0000-0001-5677-1785

докторка політичних наук, професорка, членкиня
Національне агентство кваліфікацій, Україна

Юрій Рашкевич

ORCID ID: 0000-0002-6244-2758

доктор технічних наук, професор, член
Національне агентство кваліфікацій, Україна

Наталія Солодка

керівниця відділу супроводження рамок кваліфікацій,
Національне агентство кваліфікацій, Україна

Вступ. Активізація процесів європейської інтеграції змушує ретельніше вивчати загальноєвропейські інструменти, які має застосовувати й Україна. Наразі європейська політика щодо забезпечення мобільності робочої сили та формування спільного кваліфікаційного простору передбачає взаємне визнання освітніх та професійних кваліфікацій [3]. Таке визнання відбувається тоді, коли держави-члени Європейського Союзу та інші європейські держави пройшли офіційну процедуру зіставлення (referencing) Національної рамки кваліфікацій (НРК) із Європейською рамкою кваліфікацій (ЄРК). Однією з передумов проходження процедури зіставлення є створення Національного координаційного центру (НКЦ) Європейської рамки кваліфікацій для навчання впродовж життя.

Ця розвідка – на основі аналізу відповідних документів – має на меті оглянути вимоги ЄС щодо НКЦ та досвід окремих країн у визначенні функціонала таких центрів, а також описати історію створення НКЦ в Україні. Дослідження має у своїй основі неоінституційний підхід, розглядає правила та норми, встановлені основними політичними акторами євроінтеграційної політики в сфері кваліфікацій, політико-управлінську практику.

Результати. Насамперед слід відзначити, що Рекомендація Ради від 22 травня 2017 року про *Європейську рамку кваліфікацій для навчання впродовж усього життя та скасування рекомендації Європейського Парламенту та Ради від 23 квітня 2008 р. про створення європейської рамки кваліфікацій для навчання впродовж усього життя* [8] визначає ЄРК як загальну референтну рамку з восьми рівнів, виражену як результати навчання. ЄРК сприяє співпраці між державами-членами ЄС завдяки підвищенню прозорості та порівнюваності кваліфікацій осіб.

Європейські країни, беручи за основу загальноєвропейську рамку, розробляють національні рамки кваліфікацій (НРК). Складовими впровадження НРК вважають: методики віднесення освітніх та професійних кваліфікацій до певного рівня НРК, забезпечення зв'язку між професійними стандартами, стандартами освіти та рівнями НРК [2]. Ба більше Європейська Комісія сформувала чіткі критерії та процедури

зіставлення ЄРК та НРК, подання національної доповіді щодо зіставлення ЄРК та НРК.

Пункт 8 документу рекомендує країнам-членам ЄС створити Національний координаційний центр (НКЦ) Європейської рамки кваліфікацій для навчання впродовж життя (в оригіналі – EQF National Coordination Points; скорочена назва: EQF NCP) для координації питань впровадження ЄРК.

Механізми та процедури створення НКЦ у Рекомендації відсутні. Основні завдання НКЦ, згідно з Рекомендацією полягають у: (1) допомозі національним органам у зіставленні (referencing) національних рамок кваліфікацій або національних систем із ЄРК; (2) наближенні ЄРК до індивідів та організації [8].

Привертає увагу те, що в попередній версії Рекомендації Європейського Парламенту та Ради від 23 квітня 2008 року щодо створення Європейської рамки кваліфікацій для навчання впродовж усього життя [4] містилось більше інформації про вимоги до НКЦ та їхній функціонал. Зокрема, очікувалось, що НКЦ має функціонувати на базі певної освітньої інституції, відповідальної за кваліфікації та їх визнання (нині такої вимоги в Рекомендації ЄС від 22 травня 2017 року [8] немає).

За даними Європейської Комісії, станом на 1 березня 2023 року функціонувало 37 НКЦ:

- 27 у країнах-членах ЄС;
- 4 у країнах кандидатах в членах ЄС (Північна Македонія, Сербія, Туреччина, Чорногорія);
- 6 у так званих третіх країнах (Албанія, Боснія і Герцеговина, Ісландія, Ліхтенштейн, Норвегія, Швейцарія) [5].

Більшість із НКЦ була створена відповідно до Рекомендації від 23 квітня 2008 року (яка вже не чинна) і функціонує або безпосередньо на базі національного Міністерства освіти, або на базі структурного підрозділу, створеного Міністерством освіти.

Аналіз офіційних вебсторінок НКЦ європейських країн дає підстави для узагальнення основних функцій цих центрів:

- зіставлення рівнів кваліфікацій національних рамок (систем) кваліфікацій до рівнів ЄРК;
- забезпечення використання прозорої методології для зіставлення рівнів національних кваліфікацій до рівнів ЄРК, щоб полегшити їх порівняння, з одного боку, та забезпечення публікації прийнятих рішень, з іншого боку;
- забезпечення доступу до інформації та керівних принципів (рекомендацій) для зацікавлених сторін про те, як національні кваліфікації співвідносяться з ЄРК через національні рамки (системи) кваліфікацій;
- сприяння участі зацікавлених сторін (відповідно до національного законодавства та практики), зокрема закладів вищої та професійної освіти і підготовки, соціальних партнерів, секторів та експертів у порівнянні й використанні кваліфікацій на європейському рівні [5].

Наприклад, у Латвії діє *Латвійський освітній інформаційний центр*, заснований Міністерством освіти та науки, та одним з університетів. Він входить до Європейської мережі інформаційних центрів (ENIC), займається питанням визнання освітніх кваліфікацій. Водночас ця структура виступає як латвійський координаційний центр з питань співставлення латвійської НРК до ЄРК [6].

В Австрії НКЦ функціонує на базі *Австрійської агенції з освіти та інтернаціоналізації* – неприбуткової інституції, створеної федеральним урядом понад 60 років тому.

На додаток до функції зіставлення ЄРК та НРК цей центр також: (1) веде Реєстр НРК відповідно до федерального законодавства; Реєстр включає кваліфікації,

відповідні рівню, назву провайдера кваліфікації, опис кваліфікації та основні результати навчання; (2) відповідає за впровадження федеральної Концепції навчання впродовж життя, впровадження валідації неформального та інформального навчання [7].

Що стосується України, то набуття статусу держави-кандидата в члени ЄС вимагає сутнісного осмислення нових політико-правових реалій у сфері кваліфікацій. Йдеться насамперед про долучення України до загальноєвропейського простору освітніх та професійних кваліфікацій. Цього також вимагає і нинішня суворя ситуація, коли через війну мільйони українців змушені були переселитися до європейських країн, і вони готові там працювати, а не бути пасивними отримувачами соціальної допомоги.

Прозорість системи кваліфікацій, її зрозумілість, її орієнтація на потреби ринку праці і забезпечення вільного руху працівників у межах ЄС, гарантія якості кваліфікацій – ось ті пріоритети, на яких має будуватися інтеграція вітчизняної системи в загальноєвропейську.

Україна прикладає всіх зусиль щоб приєднатися до Європейського освітнього простору. У 2020 р. нарешті ухвалена така Національна рамка кваліфікацій, яка відповідає ЄРК за кількістю рівнів та за дескрипторами. У 2022 році було завершено проведення експериментального проєкту із порівняння НРК з ЄРК. Це порівняння здійснювала робоча група, до складу якої увійшли представники Європейської Комісії, Європейського фонду освіти, Міністерства освіти і науки України, Національного агентства кваліфікації, роботодавці, освітні експерти тощо. Збір та аналіз інформації, а також підготовка підсумкового звіту тривали понад півтори року. Попередні результати ініційованого Європейським Союзом цього спільного проєкту було представлено на 59-тій зустрічі членів Дорадчої Групи Європейської Рамки кваліфікацій (EQF AG) у Брюсселі. Звіт із результатами порівняння опубліковано на сайті Європейської Комісії [1].

На часі – початок офіційної процедури зіставлення двох рамок. Вона якраз і передбачає запуск в Україні Національного координаційного центру Європейської рамки кваліфікацій для навчання впродовж життя. За погодженням із Міністерством освіти та науки України *Національне агентство кваліфікацій* розпочало роботу зі створення центру. Адже саме Агентство відповідно до частини другої статті 38 Закону України «Про освіту» та Статуту Національного агентства кваліфікацій, затвердженого Кабінетом Міністрів України, здійснює супровід як Національної рамки кваліфікацій, зокрема з метою її гармонізації з аналогічними міжнародними документами, так і інформаційного забезпечення Національної системи кваліфікацій.

17 березня 2023 року рішенням Національного агентства кваліфікацій (протокол № 8) було утворено Національний координаційний центр Європейської рамки кваліфікацій для навчання впродовж життя в Україні (далі – НКЦ ЄРК) та визначено, що забезпечення роботи НКЦ ЄРК покладається на відділ супроводження рамок кваліфікацій управління кваліфікацій секретаріату Агентства.

До завдань НКЦ ЄРК в Україні віднесено:

- сприяння гармонізації Національної рамки кваліфікацій з аналогічними міжнародними документами;
- забезпечення доступу до інформації та керівних принципів (рекомендацій) для зацікавлених сторін про те, як національні кваліфікації співвідносяться з Європейською рамкою кваліфікацій для навчання впродовж життя через національні рамки чи системи кваліфікацій;
- сприяння участі всіх зацікавлених сторін у порівнянні та використанні кваліфікацій на європейському рівні відповідно до національного законодавства та

практики;

- сприяння міжнародному співробітництву у сфері кваліфікацій.

З метою поширення інформації про роботу Національного координаційного центру, його популяризації та висвітлення офіційних документів щодо функціонування національної та європейської систем кваліфікацій було розроблено концепцію вебсторінки НКЦ ЄРК.

Вебсторінка НКЦ ЄРК в Україні запрацювала 1 червня 2023 року. Її розміщено в Інтернеті за адресою: <http://ncr.nqa.gov.ua>, інформацію про неї надано Європейській Комісії.

На вебсторінці представлено інформацію двома мовами – англійською та українською. Вона знайомить як з Європейською рамкою кваліфікацій, так і з системою кваліфікацій в Україні, Національною рамкою кваліфікацій, звітами про самосертифікацію Національної рамки кваліфікацій та її порівняння з ЄРК, можливостями визнання кваліфікацій, стейкхолдерами системи кваліфікацій.

Із розбудовою Національної системи кваліфікацій та подальшою імплементацією Національної рамки кваліфікацій Україна намагається зробити кваліфікації більш актуальними та відповідними потребам ринку праці.

Висновки. Таким чином, Україна поступово розбудовує свою Національну систему кваліфікацій, що є одним із ключових завдань для будь-якої країни, впроваджує ті інструменти та принципи, які передбачені документами ЄС. Одним із таких інструментів є Національний координаційний центр (НКЦ) Європейської рамки кваліфікацій для навчання впродовж життя, створення якого очікується від держав-членів ЄС. Співставлення вимог відповідної Рекомендації ЄС, діяльності НКЦ ЄРК європейських країн та завдань, поставлених перед НКЦ ЄРК в Україні, дає підстави для тверджень про дотримання пан'європейських підходів у вітчизняній практиці.

Список використаних джерел:

1. Європейська Комісія (2023). Звіт про порівняння Європейської рамки кваліфікацій і української Національної рамки кваліфікацій. Доступно з: <https://europa.eu/europass/system/files/2023-02/Comparison%20report%20final%20rev%2023-02-2023%20UA.pdf>.
2. Семигіна, Т. В. (2021). Європейські інструменти для національної системи кваліфікацій. Public administration: European development strategies : conference proceedings (pp. 128-132). Venice: Baltija Publishing.
3. Семигіна, Т., Баланюк, Ю., Семенець-Орлова, І. (2022). Політика Європейського Союзу щодо взаємного визнання професійних кваліфікацій. Наукові праці МАУП. Політичні науки та публічне управління, 3, 96-105.
4. European Parliament and of the Council (2008). Recommendation on the establishment of the European Qualifications Framework for lifelong learning. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32008H0506%2801%29>.
5. European Union (2023). National Qualifications Frameworks (NQFs). Retrieved from: <https://europa.eu/europass/en/europass-tools/european-qualifications-framework/national-qualifications-frameworks>.
6. National Coordination Point (2023). NCP. Retrieved from: <https://www.nki-latvija.lv/en/ncp>
7. OeAD (2023). Tasks of the NCP. Retrieved from: <https://www.qualifikationsregister.at/en/service/aufgaben-der-nqr-koordinierungsstelle-nks/>.
8. The Council of the European Union (2107). Recommendation on the European Qualifications Framework for lifelong learning and repealing the recommendation of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on the establishment of the European Qualifications Framework for lifelong learning. Retrieved from: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H0615\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H0615(01)).